

hrvatsko društvo likovnih umjetnika osijek

volumen linije

2013

ĐURO ADŽIĆ
LUKA BLAŽANOVIĆ
MIRAN BLAŽEK
DRAŽEN BUDIMIR
MARIO ČAUŠIĆ
NIKOLA FALLER
ROBERT FIŠER
VLADIMIR FRELIH
ŽELJKA FUDERER LEVAK
RENE GRGIĆ-ĐAKOVIĆ
VALENTINA GRUBAČEVIĆ
HELENA JANEČIĆ
JOSIP KANIŽA
JOSIP KAREŽIĆ
LANA KLJUČARIĆ
JELENA KOVAČEVIĆ
DENIS KRAŠKOVIĆ
GORAN KUJUNDŽIĆ
STANISLAV MARIJANOVIĆ
INES MATIJEVIĆ ČAKIĆ
TAMARA MEŠČIĆ
MARIJA MIKULIĆ BOŠNJAK
ANA PETROVIĆ
MIRNA PETROVIĆ
DOMAGOJ SUŠAC
MARIJA ŠKROBO
TIHOMIR & BUDIMIR
RIA TRDIN
RATKO ŽAJA
MARKO ŽIVKOVIĆ

korice:

DENIS KRAŠKOVIĆ

Skrivanje, 210x110cm, tuš na papiru, 2013

volumen linije

Rupert Sheldrake, biolog s Cambridgea ispričao je fascinantnu priču o londonskim štakorima i njihovim usvojenim vještinama kojima su ih znanstvenici u svojim laboratorijima učili. I kako su te iste vještine njujorški štakori na jedan čudesan način puno brže usvojili iako ni na koji način nisu bili povezani sa svojim britanskim rođacima, osim činjenicom da su i jedni i drugi štakori. Govorio je o morfičkim poljima kojeg stvaraju pripadnici iste vrste, bilo štakori, žirafe, kitovi ili koja druga vrsta. Ona su nevidljiva. Poput beskrajno rastezljive mreže koja traje u vremenu i prostoru unutar koje se nalaze međusobno povezane jedinice. Usput budi rečeno one i ne moraju biti svjesne toga. Evolucija je zbog toga evolucija cijelog polja, pa evo kako nije bilo: **'Ajmo ruke gore, tko je za to, da odbacimo peraje i da se preselimo na kopno? upita jedna pra-riba.**

**- E, ja neću! Meni je ovdje sasvim dobro., pobuni se druga pra-riba
- Joj daj, opet ti! povikaše druge pra-ribe u glas.**

Linija je tvorevina za koju se kaže da je iako određena širinom i duljinom u onom bitnom određena tek jednom dimenzijom-tokom. Iz toga bi se dalo lako zaključiti kako je linija stoga isključivo namijenjena pogledu. Prihvatimo li taj aksiom kao istinit izlažemo li se kontradiktornosti vidljivoj već u naslovu-volumen linije? Odgovor je – ne. Volumen linije kao lajtmotiv izložbe ne označava tek banalne likovne pojmove kao što su linijski istanjena masa ili grafička modelacija što bi sam naslov mogao implicirati. Ovdje je prije svega riječ o volumenu kao svojevrsnom morfičkom volumenu (pozovimo se malo na R.Sheldrakea!) unutar kojeg djeluju umjetnici crtači različitih poetika, namjera i ne-namjera. Budući da je Carl Gustav Jung još davno ustvrdio kako umjetnik, svjesno ili nesvjesno, oblikuje prirodu i vrijednost svog vremena, a da oni s druge strane, oblikuju umjetnika pogledajmo malo naše umjetnike suvremenike: Primjerice, Mario Čaušić u djelu *Mind In-Mind Out* je odabrao jedan elementarni znak kojeg ponavlja u dužini i smjeru ali varira u tonovima. Dvosmislenost Čaušićeva crteža ogleda se u činjenici da takvo nizanje crtica promatraču može sugerirati stari crno - bijeli tv snimak nepoznate erupcije ili eksplozije vulkana, ali jednako njegovom crtežu ne možemo odreći niti utjecaj stare tapiserijske tehnike. Propitkuje li to umjetnik poput mitološkog Vulkana (Hefesta) čemu dati prednost: vještini zanata ili vještini života. Egzistencijalizam te vrste uočavamo i kod Domagoja Sušca premda različitog likovnog izraza. U svojim crtežima (primjerice u „Ištibanom prostoru“) umjetnik ekvilibrira između organskog i geometrijskog, pri čemu nepoznati organski oblici u linearno označenom prostoru neodoljivo podsjećaju na baconovsko-giacomettijevske amorfnе i nestajuće mase. Pitanje rasapa materije i egzistencijalne tjeskobe za Sušca očigledno nije dovršeno pitanje nekog od prožvakanih – izama. Introspekcija nije strana niti umjetnici Jeleni Kovačević u *Bilješkama o muškarcu*. Naime umjetnica koristi fragmente vizualne realnosti (od kojih su neki očigledno iz vremena rađanja moderne-umnožena fotografija muškarca s brkovima, dok su neki fragmenti autoportretnog, intimističkog karaktera, iz puno bliže povijesti) kao da želi toku vlastite podsvijesti dati egzaktan okvir. Uzimanjem uzorka iz te iste podsvijesti ostvareno je promišljeno komponiranje slučajnog (mrlje, potez, brisanje, precrtavanje..) i ne-slučajnih četverokutnih ploha u interesantnom poliptihu. Ines Matijević Cakić crtežom koncem (ušivanjem, dakle!) reagira na digitalno otisnutoj fotografiji na platnu. Motivi na fotografijama koje je naslovlila *Imaginarni bestijarij / Gdje su ptice koje lete prema nebu II i III* su gole krošnje na kojima vidimo vrane i konture ptice izvezene u bijelom koncu. Autorica čin ušivanja definira kao vizualno odgovaranje na pitanja vlastite kćerke čime ostvaruje i odgovore na vlastita pitanja. Ako je udijevanje niti igle simbol prolaska kroz sunčana vrata to jest izlaska iz kozmosa, onda je ušivanje oblika svijest, ne o novom, nego o Novom.

Slojevi podsvijesti interes su i umjetnice Valentine Grubačević koja instalacijom crteža nadrealnih formi želi povezati podsvijesti zajednice kojoj pripada nudeći kopije svojih crteža na koje bi se ljudi nad-stavljali. Ria Trdin u svojim metamorfozama vlastitu tjeskobu ostvaruje fuzijom dvoje umjetničkih neurotika: Egona Schielea i Nives Kavurić-Kurtović čime na originalan način podupire priču o morfičkom polju tjeskobne umjetnosti. Marija Mikulić Bošnjak svoju žensku priču ostvaruje umjetnim materijalima (precizno izrezanom PVC trakom na pleksiglasu) aludirajući na tijelo žene (nakon poroda?) koje je podvrgnuto entropiji, ipak drugačijoj od one na slavnom Spiralnom lukobranu R.Smithsona jer je mjesto propadanja (tijelo žene) dodatno ugroženo i socio-društvenim atmosferijama. U crtežu olovkom naslovljenom „Reunion“ Mirna Petrović sfumatoznim apstrahiranim oblicima raspaljuje maštu promatrača. Ako je vagina simbol otvora koji vodi do tajnog blaga onda to ona u ovom slučaju doista i jest. (Leonardo da Vinci svoju sfumatoznost koja polagano rastače formu, objasnio je kao želju pojedinačne stvari da se konačno spoji s maticom Zemljom?)

Među izlagačima nalazi se i nekoliko umjetnica i umjetnika koji su svoju priču ostvarili kroz medij stripa ili ako ne doslovno onda barem kroz pseudo vinjete (nisu dijelovi proširene naracije). To su: Helena Janečić, Lana Ključarić, Tamara Meščić, Denis Krašković, Dražen Budimir, Tihomir & Budimir alias Comrad Kunst Workers. Angažiranost je svima njima imanentna; bilo da se radi o Heleninoj autobiografskoj priči koja tušem (i laviranim također) postiže atmosferu komičnog i dramskog istodobno. Minimalni akromatski raspon-crna, bijela siva stvaraju dojam latentnog pojavka boje koja se nikad ne događa, pa unatoč ne-obojenosti dojam tople game boja je prisutan čime njena intimistička priča nije tek nekakav stripovski koncept nego izraz same umjetnice. Lana Ključarić se u društvu stereotipnih trendova postavila u ulogu pobunjene, neprilagođene žene i umjetnice te u tom smislu lik Paje Patka u Laninom slučaju postaje arhetipskim. Taj Disneyjev lik u Laninom slučaju

preuzima ulogu arhetipskog *klauna*, kao onog koji raskrinkava okoštale forme i jedinog koji je *kralju* smio istinu sasuti u lice bez straha od posljedica. Tamara Meščić linearnim crtežom popartistički uvećava dijelove *frizerskog* asortimana želeći ono obično uzdići na pijedestal suvremene umjetnosti. No, za razliku od historijskog pop arta koji je slavio nepravedno zanemarene, ali potrebite predmete, kod Tamare se uočava slavljene zanimanja. Time na neki način posredno portretira i svoj odnos prema bližnjim izvlačeći ih iz sivila svakodnevice. Strategiju pop arta u kombinaciji sa street artom koristi i Željka Fuderer Levak. Njen *Džemper* u tehnici prozirnih slojeva stvara situaciju u kojoj se prožimanjem više znakova stvara nova vizualna vrijednost koja nije nužno zadana. Duo Tihomir & Budimir u strip tabli nadrealističkom strategijom ili diskontinuitetnom naracijom čitatelja/gledatelja uvode u svijet u kojem ništa nema smisla. Poput kakvih umjetničkih barabara sa svog teritorija protjeruju šablonizirane civilizacijske dosege. *Teletabikolinje* i *pikačukolinje*? Može, ali prije toga moraju biti *humano uspavani*, poručuje iz EU-a. Dražen Budimir u *Bratslavi XXX* ukazuje na mračno doba tranzicije u Slovačkoj kad su mlade žene u svojoj zaslijepljenosti idealnom slikom Zapada postajale žrtvama tog istog mitskog prostora slobode. Kružnim oblikom kadra, preciznošću crteža i krhkošću djevojke umjetnik citira ranorenesansne šablone. Kad su Salvadora Dalija pitali zbog čega nosi tradicionalnu katalonsku kapu on je odgovorio: "Želim da nešto tako ultralokalno, postane univerzalno!" Denis Krašković u svojim crtežima na propitkivanju društvenih deformacija čini isto. Svojom karakterističnom plošnom kompozicijom bez patetike iznosi problem obiteljskog nasilja i muškog šovinizma čime očekivano teške teme pretvara objektivne činjenice (simboličke znakove) na koje društvo, da bi uredno funkcioniralo mora reagirati. Nikola Faller svojim crtežom Adam i Eva reagira na aktualna događanja (oko referendumu vezanog za brak) uočivši duboku podijeljenost među ljudima čak i nakon osamdesetak generacija (od paleolita pa na ovamo). Svjestan nepovratnosti procesa umjetnik svojim crtežom predlaže konceptijsko rješenje – krenuti od početka ne bi li povijest bila drukčija!?

Među izloženim radovima nalaze se i oni koje bi mogli definirati kao apstraktne. Više ili manje. Marko Živković u olovci stvara prostor iz kojeg je vidljiva naslonjenost na stečevine apstraktnog ekspresionizma ili bolje reći *slikarstva polja*. Živković nas transcendiru u polje metafizičkog uporno i dosljedno odbijajući diktate postmetafizičkog vremena u kojem živimo. Na sličnom tragu su i umjetnici Ratko Žaja i Đuro Adžić. Žaja svojim oštrim oblicima podsjeća na drvoreze ranih njemačkih ekspresionista dok Adžić u svom simbolističkom crtežu odlučuje svoju egzistenciju ipak prepustiti očitovanjima božanske moći. Luka Blažanović dvostrukom kompozicijom: kako onaj crta i tako i onaj ploha stvara mogućnost za potencijalnu aktualnost teme. Goran Kujundžić samo na prvi pogled stvara kolorističke plohe titravim namazom. Činjenica je zapravo suprotna: nizanjem sitnih grafičkih geometrijskih oblika: kružića i crtica za Kujundžića svijet počinje na *atomske* razini. Sugerira li nam Josip Karežić ravnim linijama razbijenu monokromiju, potrebu da se pošto poto ide iza svijeta vizualne realnosti. Slično čini i Marija Škrobo tvoreći svoj linearni tunel kao prijelazni put u svojoj osobnoj inicijaciji. Josipa Kanižu znamo kao *otiskivača* geometrijskih prostorno plastičkih okvira i tekstura, no ovaj put on nas suočava s temom – barcodea. Ta tema i nije nova jer su je koristili mnogi. U nas među prvim to je još davno učinila Edita Schubert. Josip Kaniža ipak tu čini pomak. On je nešto tako apstraktno učinio vrlo konkretnim. Njegov barcode nije ostao tek standardizirana mentalna prisutnost nego nešto što se mijenja poput prirode same, ma kako nespojivo izgledalo u našim fiksiranim predodžbama. *Dreamcatcher* Mirana Blažeka aktiviranje je svijesti o teksturi nepreparirane platnene površine čime ploha funkcionira kao monokrom. Pažljivijim pogledom na plohu uočavamo bezbrojne kratke crte tkanja platna koje aktiviraju naš pogled. Robert Fisher dosljedno i strpljivo niže horizontale ružičastom kredom, čiji kontinuitet prekidaju prazne plohe pravilno raspoređenih pravokutnika. Strukturalizam Vladimira Freliha je od one vrste koja se ne uklapa u uobičajene kunsthistoričarske ladice. Formalno polukružne linije djeluju strukturalistički, no nastanak istih kada je više povezan s nadrealističkom poetikom-automatizmom. Ana Petrović uporno ispisuje brojke kemijskom olovkom stvarajući pri tom svojevrstni osobni *grattage* koji to formalno nije čime potencira slučajnost /proizvoljnost nečim tako egzaktnim kao što su brojke Rene Grgić Đaković iz plejade je mladih umjetnika Novog hrvatskog realizma, premda ne po temi koliko po izvedbi. U moru vizualnih senzacija mladi umjetnik vjerojatno im potrebu dokazati da je zanatska vještina u njegovom slučaju (i njegovih prijatelja!) posljednji stup obrane ispred tiranije digitalizirane slike svijeta.

Linijska istanjena masa koja tvori rešetkastu formu *Prostora zamke IV* umjetnika Stanislava Marijanovića jedina je trodimenzionalna forma na izložbi koja samo djelomice priziva konstruktivistička načela jer u samom naslovu naslućujemo i postmodernističku narativnu strukturu. Ovisi li promjenjivost kontura sjene o našoj sposobnosti bivanja *Diogenom iz Sinope*, možda?

Da je jedino što je konstantno promjena, znali smo i ranije, no jesmo li znali za njenu *umreženost*? *Umreženost do volumena*.

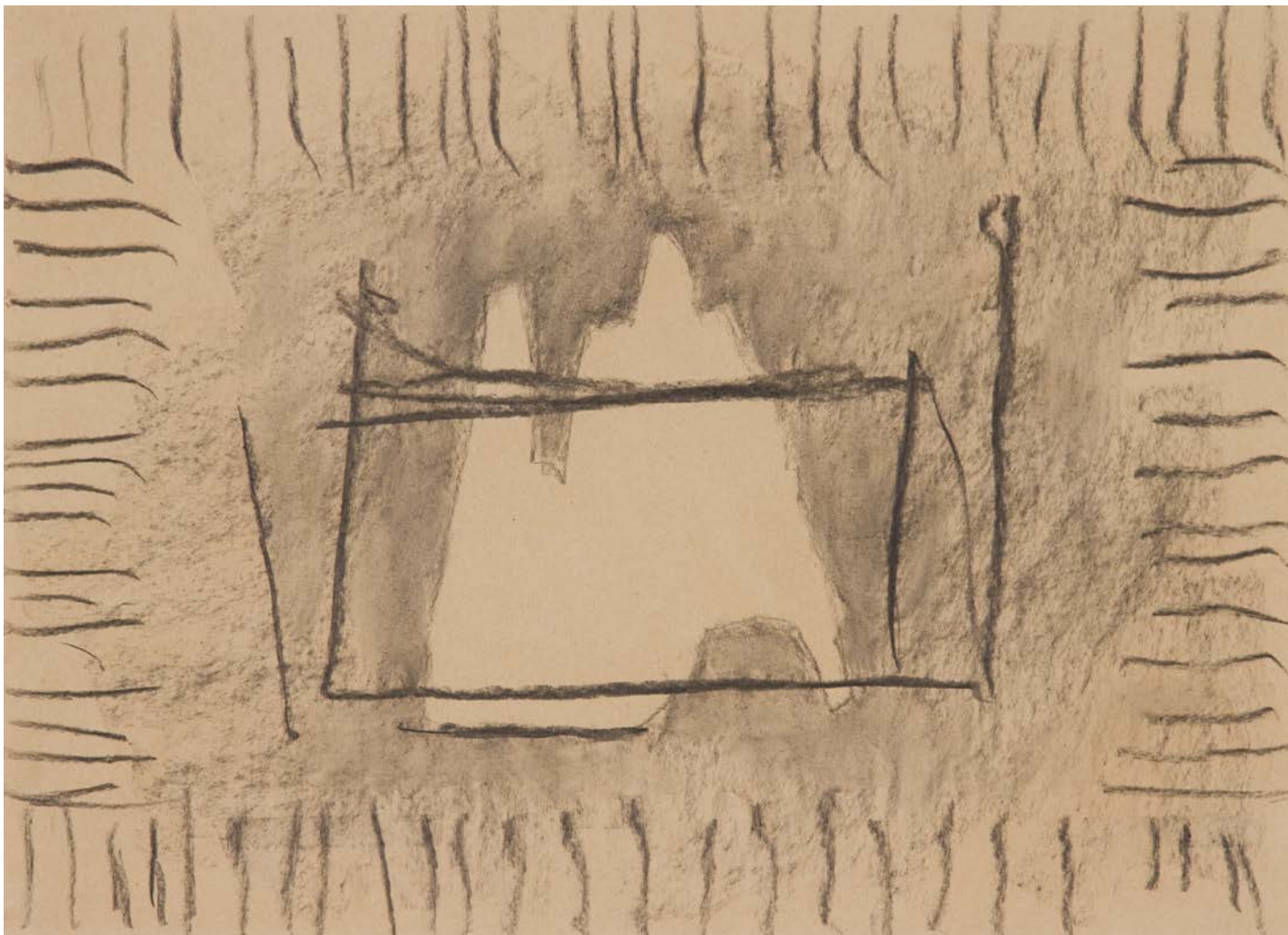
Zlatko Kozina

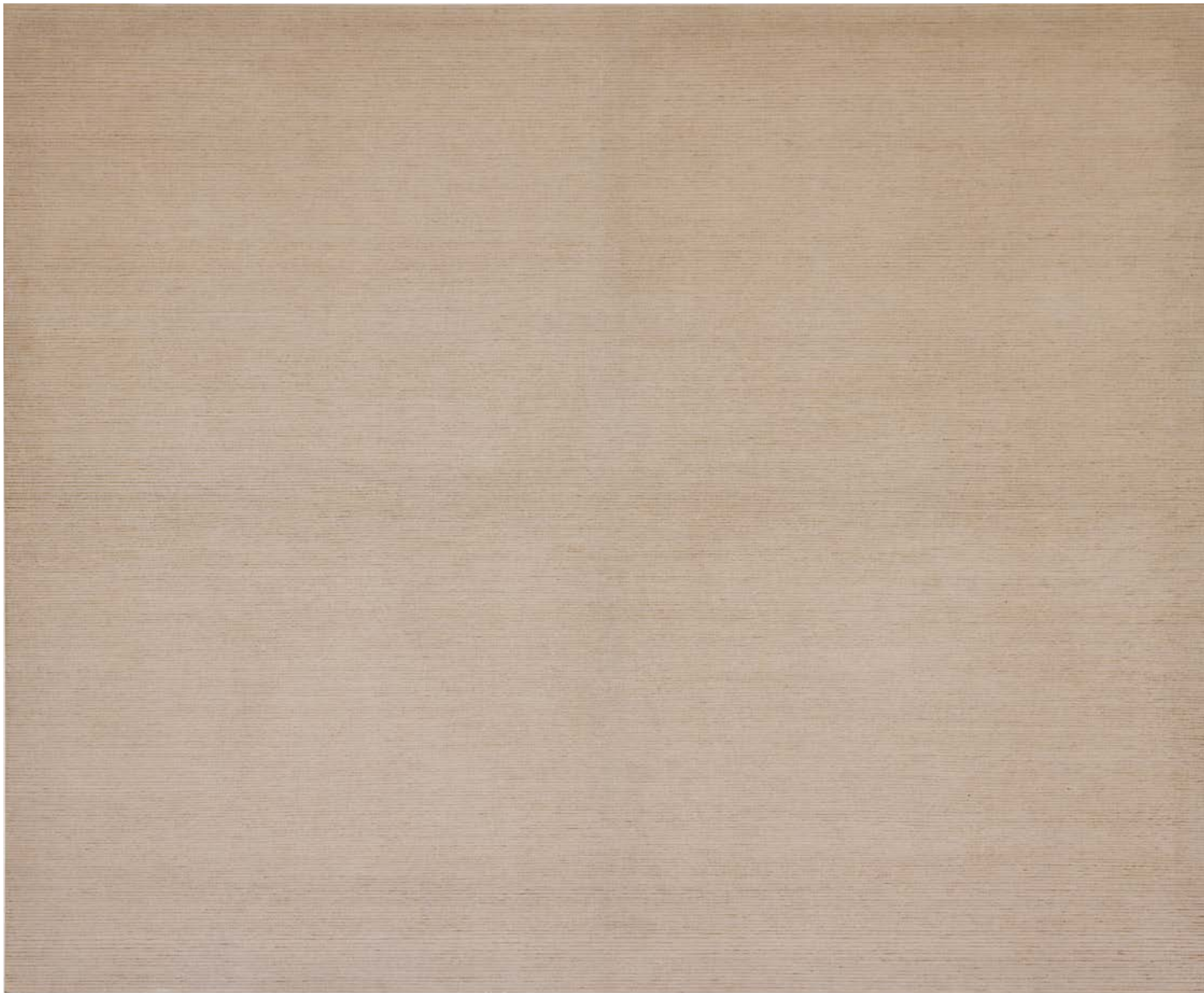
ĐURO ADŽIĆ

Trojstvo, 70x50cm, ugljen na papiru, 2013

Elemental, 70x50cm, ugljen na papiru, 2013

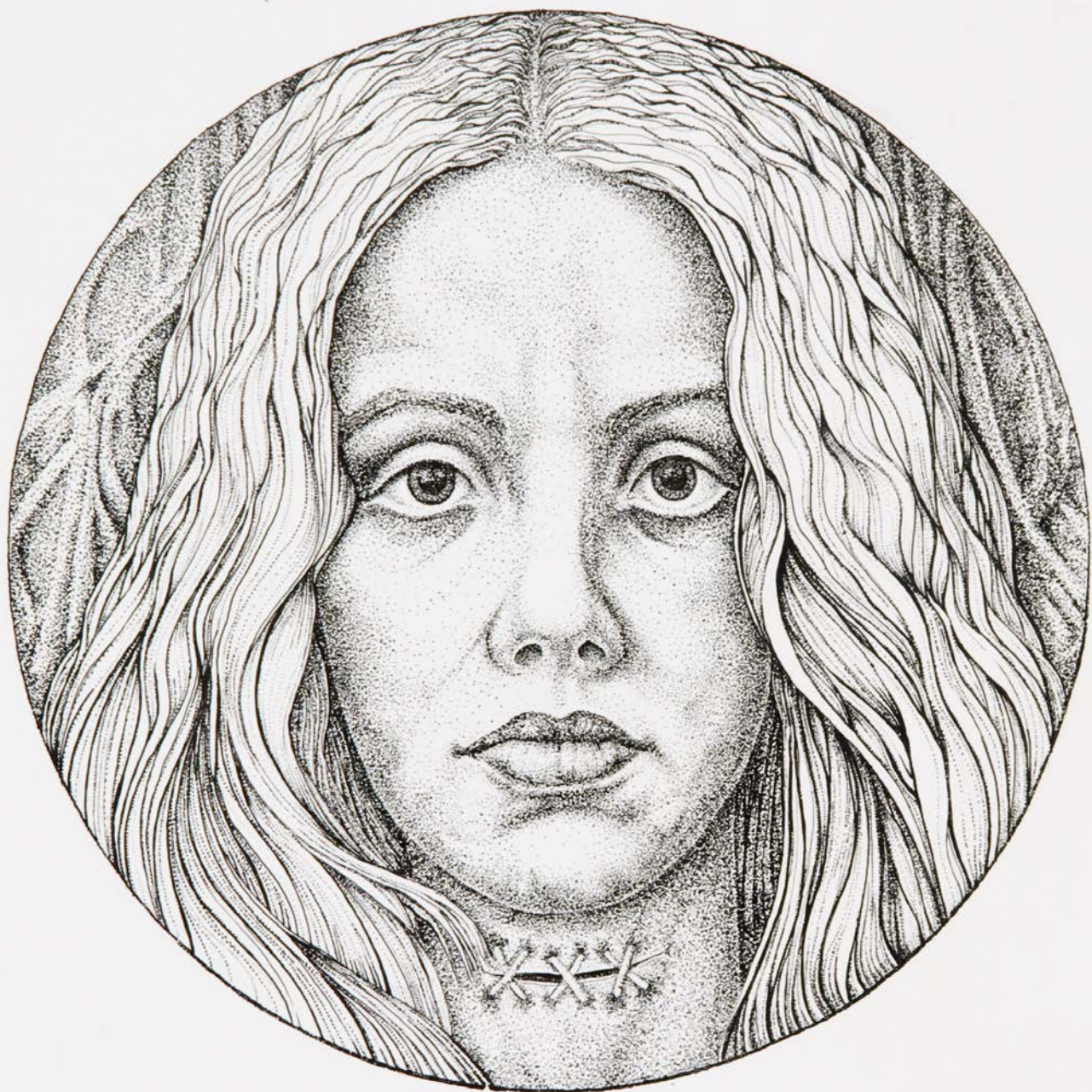

LUKA BLAŽANOVIĆ
Kompozicija I, 46x64cm, ugljen na papiru, 2013
Kompozicija II, 46x64cm, ugljen na papiru, 2013

MIRAN BLAŽEK

Dreamcatcher, 180x260cm ,akvarel na neprepariranom platnu, 2012

DRAŽEN BUDIMIR

Bratislava XXX, 42x29,7cm, tuš na papiru, 2010

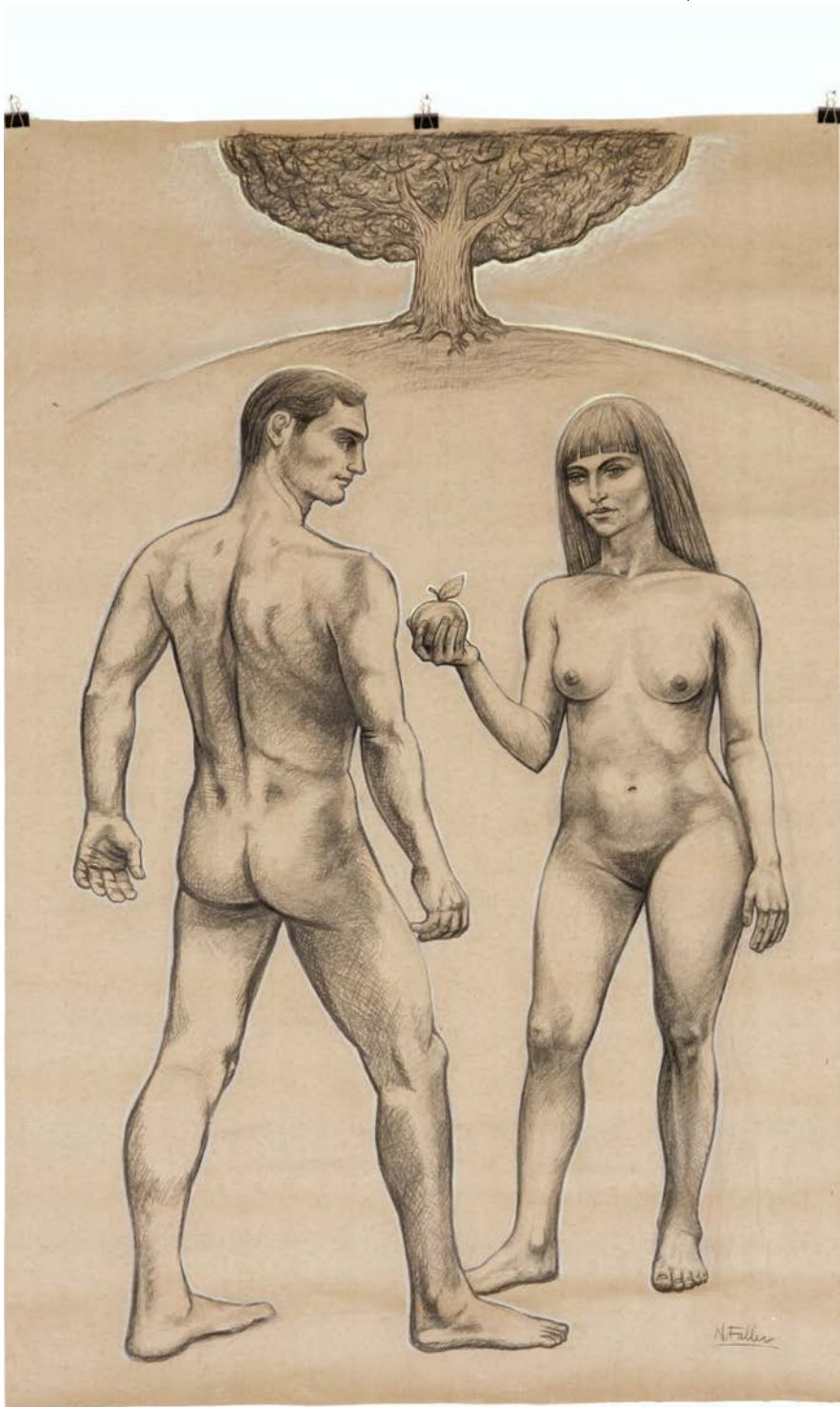
Moldavska mlada, 100x70cm, tuš na papiru, 2011-2013

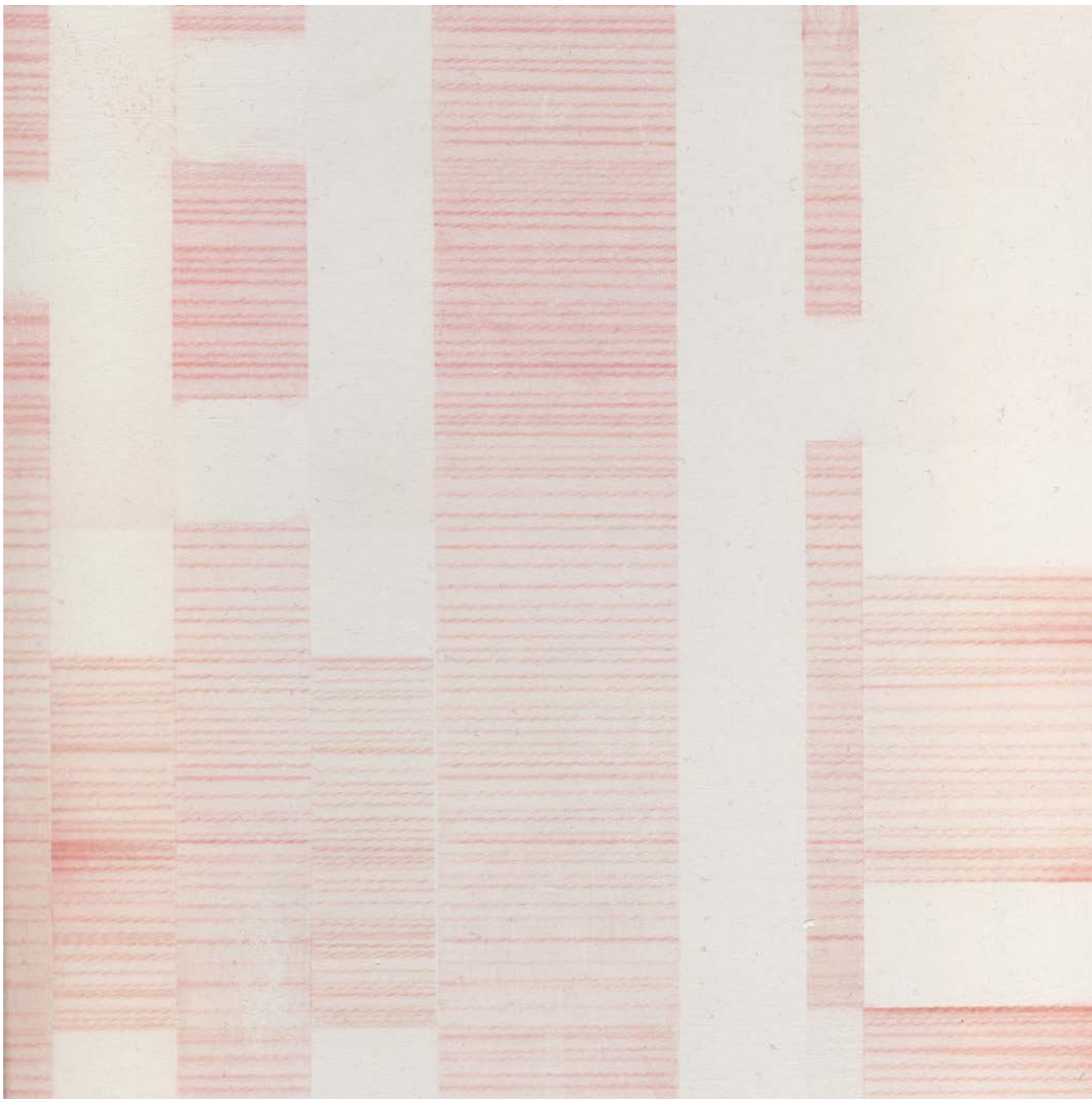
MARIO ČAUŠIĆ

Mind In - Mind Out, 50x70cm, tuš na papiru, 2013

NIKOLA FALLER

Adam i Eva, 215x140cm, ugljen na papiru, 2013

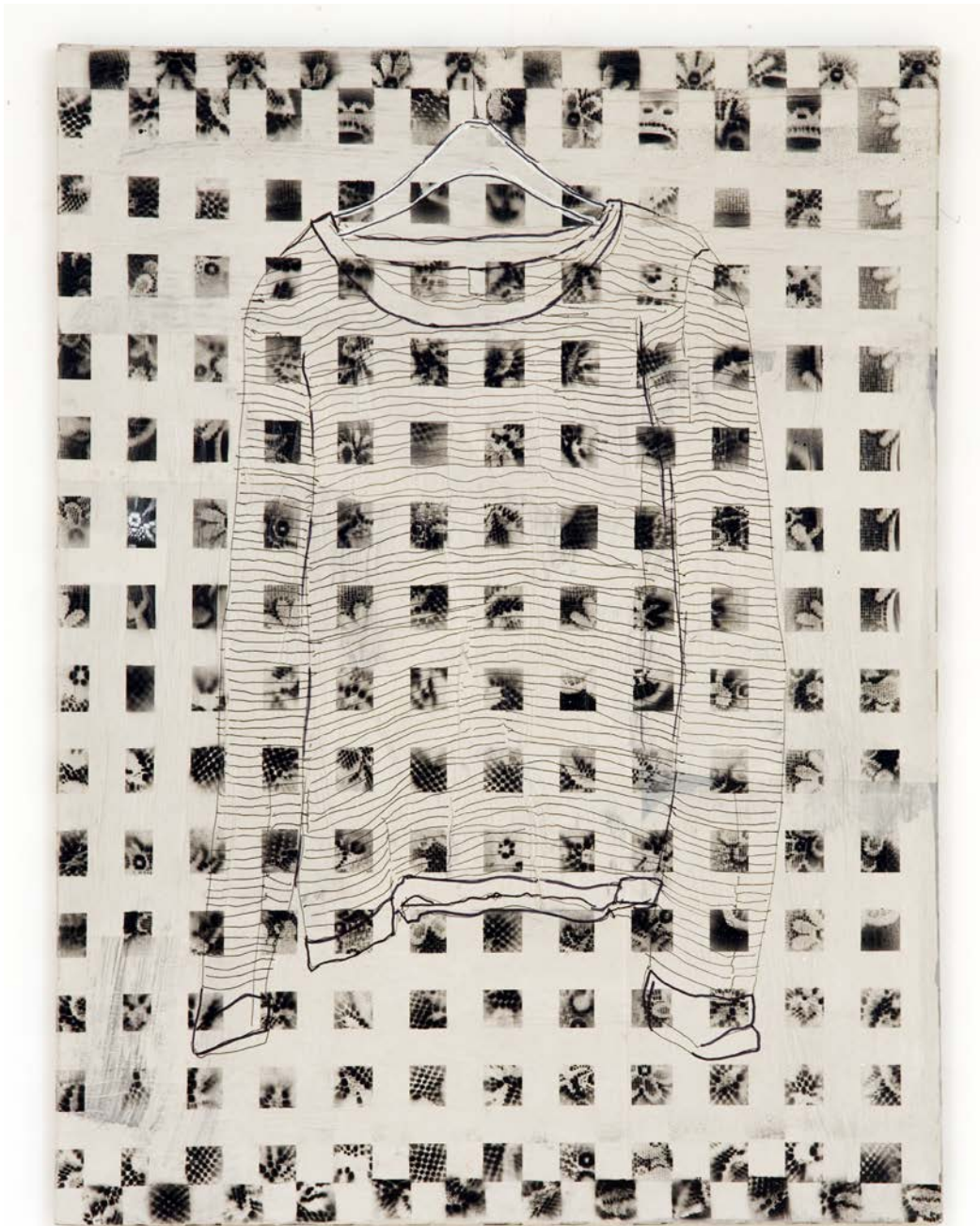
ROBERT FIŠER

Bez naziva, 26x26cm, akril i kreda na drvetu, 2013

VLADIMIR FRELIH

Bez naziva, 62x102cm, drvena boja na papiru, 2013

ŽELJKA FUDERER LEVAK

Džemper, 80x60cm, kombinirana tehnika, 2013

RENE GRGIĆ-ĐAKOVIĆ
Golub, 24x16,5cm, olovka na papiru, 2010

VALENTINA GRUBAČEVIĆ

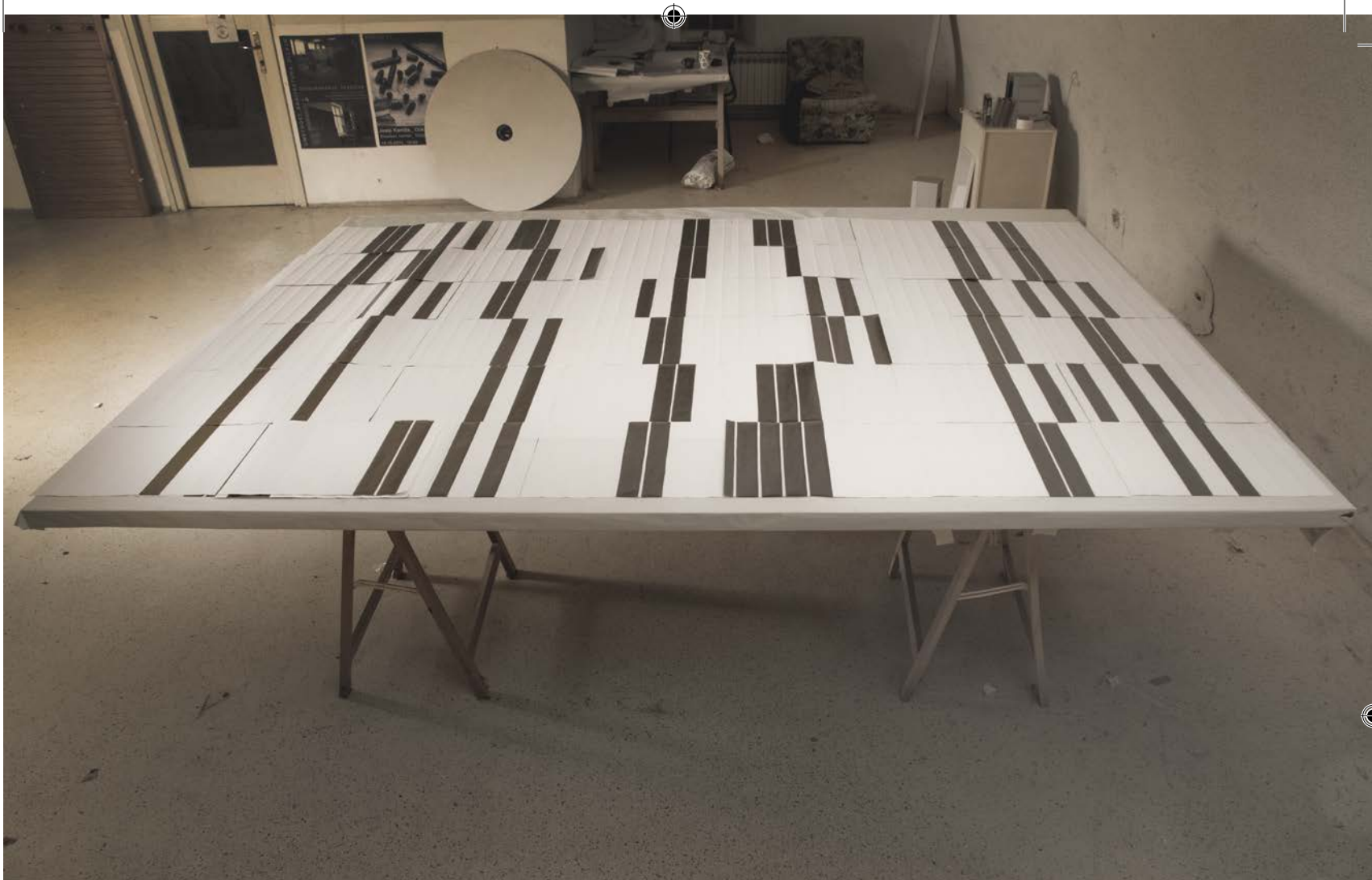
Iz slučajnosti, 26x18cm 12kom, tuš na platnu i papiru, Xerox, 2013

HELENA JANEČIĆ

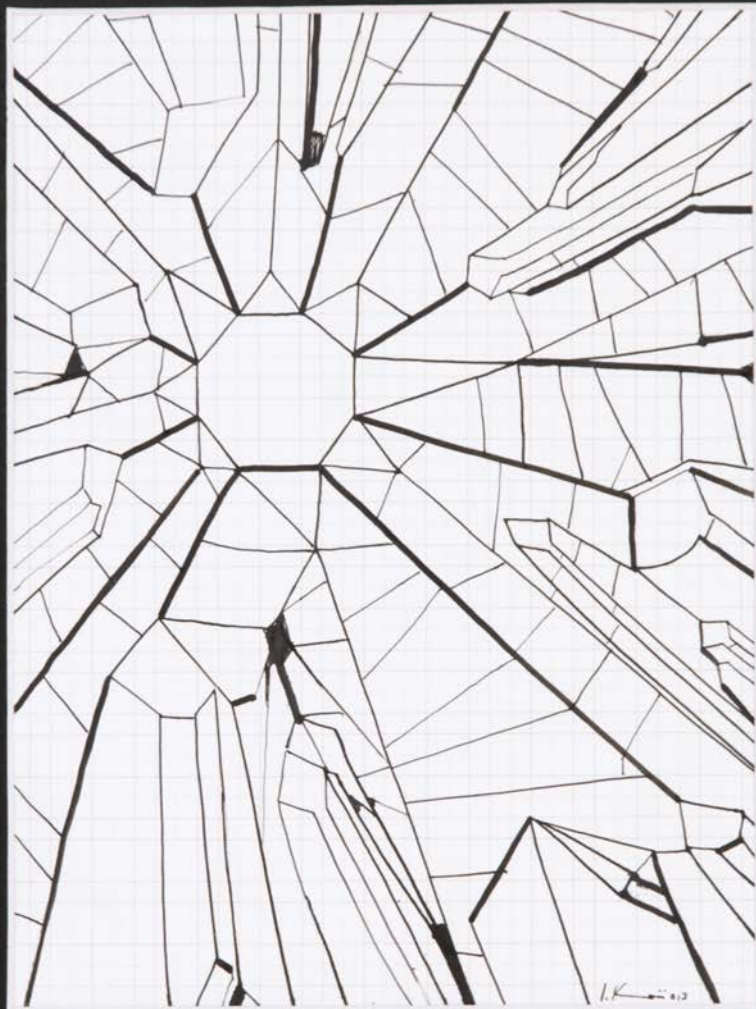
Putovanja strip junjakinje, 11 strip table A3, tuš, lavirani tuš, 2011-2013

JOSIP KANIŽA

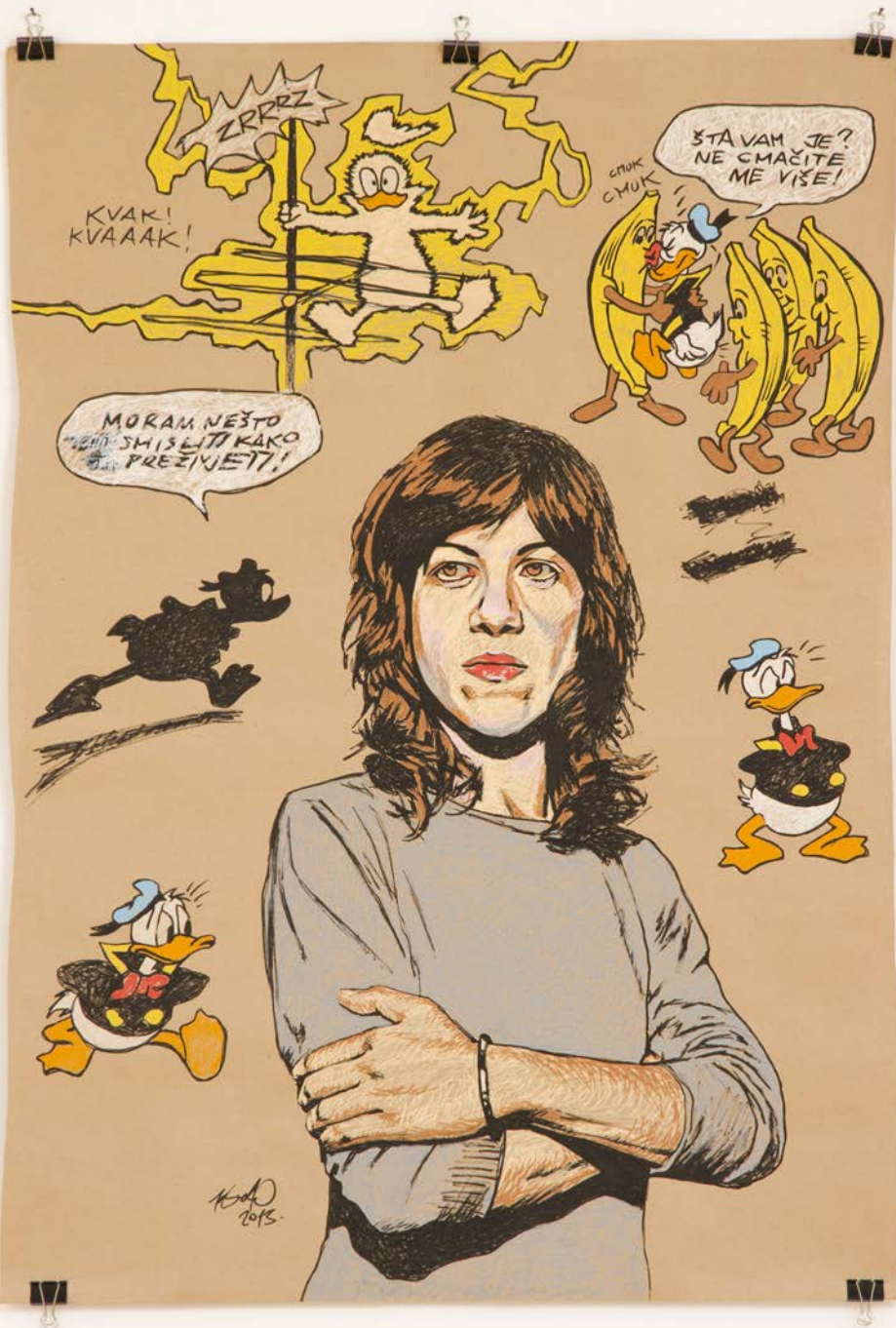
A3, dimenzije promjenjive, grafit na papiru, 2013

JOSIP KAREŽIĆ

Crtež I, 24x18cm, tuš na papiru

Crtež II, 24x18cm, tuš na papiru

LANA KLJUČARIĆ

Autoportret s Pajom, 140x98,5cm, uljani marker na papiru, 2013

JELENA KOVAČEVIĆ

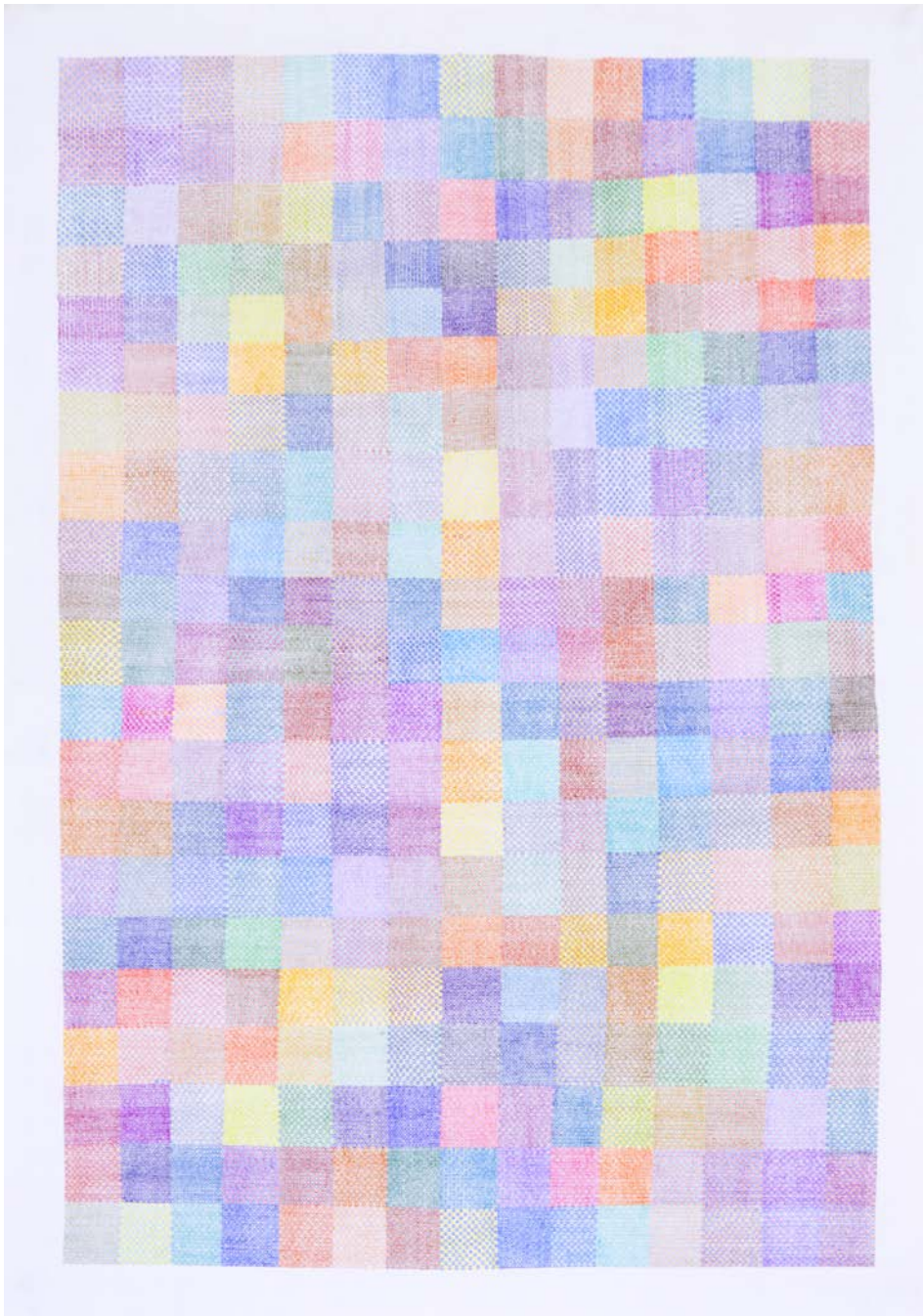
Bilješke o muškarcu, dimenzije razne, kombinirana tehnika, 2003-2013

DENIS KRAŠKOVIĆ

Posljednji tunel, 130x110cm, tuš i akrilik na papiru, 2013

Skrivanje, 210x110cm, tuš na papiru, 2013

GORAN KUJUNDŽIĆ

Visoka rezolucija, 100x70cm, flomaster, 2011

STANISLAV MARIJANOVIĆ

Anatomija prostora zamke IV, object 25x54x46cm, kontura promjenjivih dimenzija, sjena promjenjivih dimenzija, 1998-2013

INES MATIJEVIĆ ČAKIĆ

Imaginarni bestiarij / Gdje su ptice koje lete prema nebu II, 100x40cm, Digitalni print na platnu, crtež koncem, 2009-2013

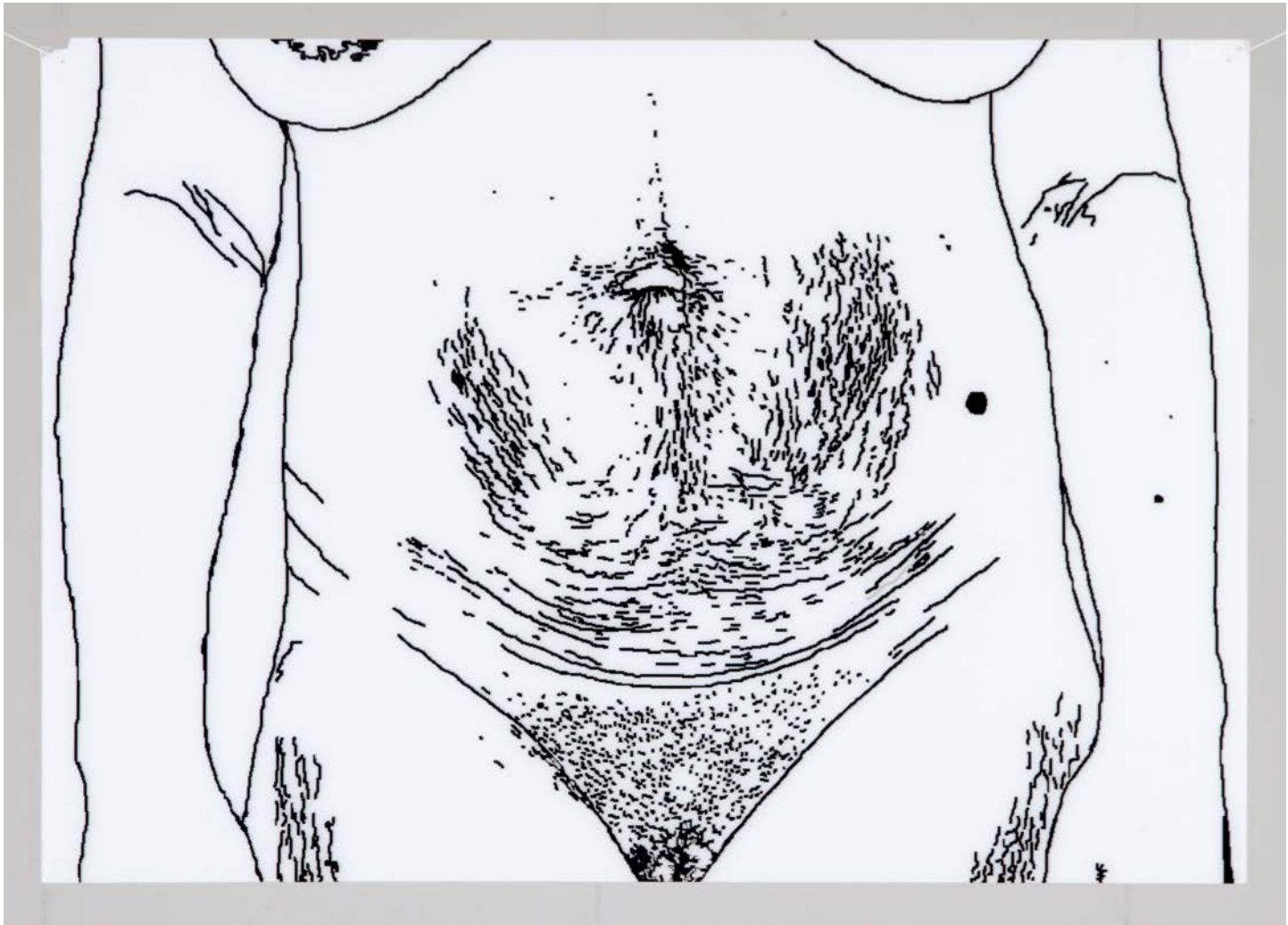
Imaginarni bestiarij / Gdje su ptice koje lete prema nebu III, 100x40cm, Digitalni print na platnu, crtež koncem, 2009-2013

TAMARA MEŠČIĆ

3 crteža frizerskog salona, 3x 200x105cm, rapidograf na papiru, 2013

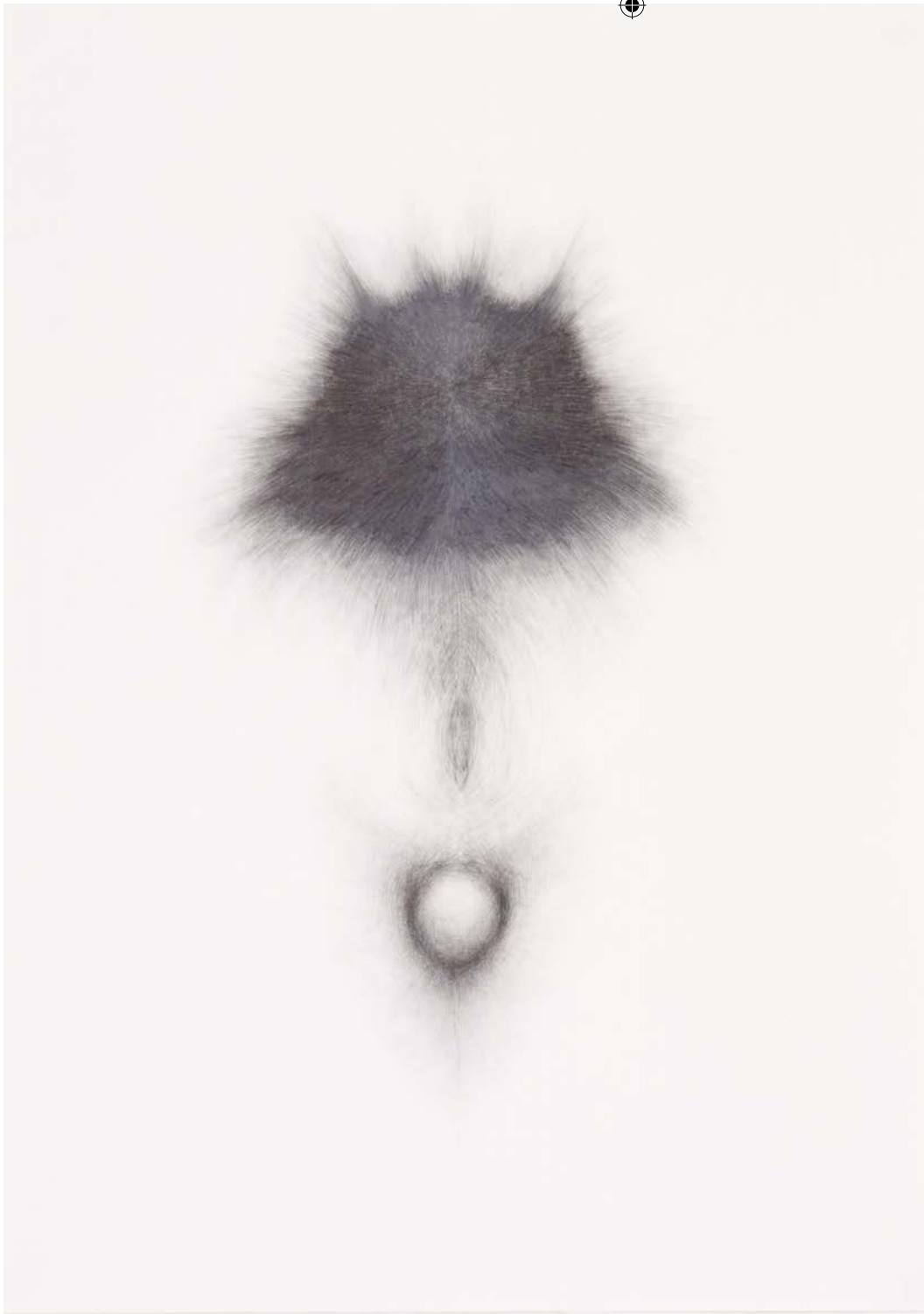
MARIJA MIKULIĆ BOŠNJAK

Akt, 70x100cm, PVC na pleksiglasu, 2012

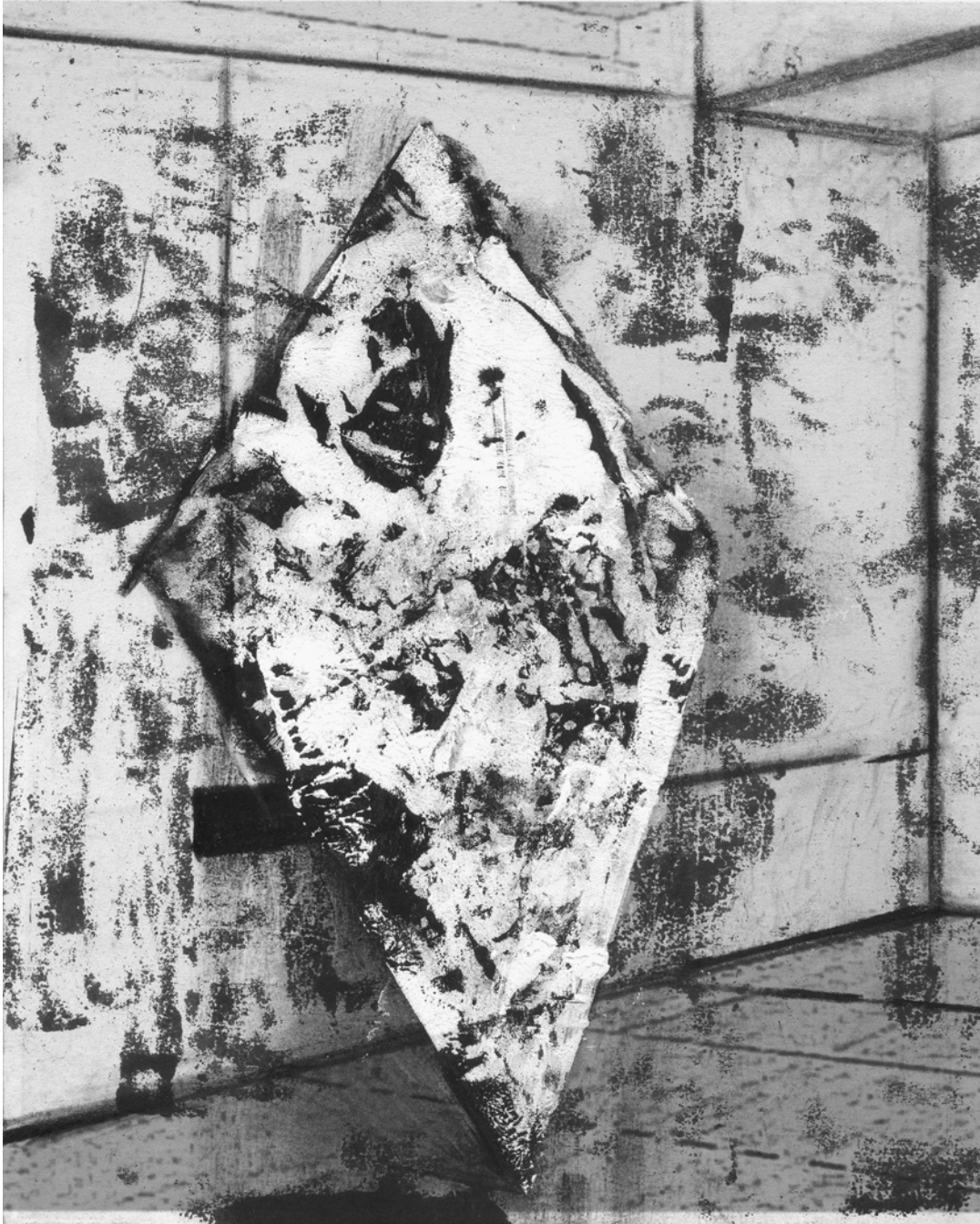

ANA PETROVIĆ

Manje je višet, 5./8, kemijska olovka na papiru, 40 x 30 cm, 2012.- '13. (work in progress)

MIRNA PETROVIĆ
Reunion, 42x30cm, olovka na papiru, 2013

DOMAGOJ SUŠAC

***Ištipani prostor*, A5, kombinirana tehnika, 2013**

Collapse of the monument, A4, kombinirana tehnika, 2013

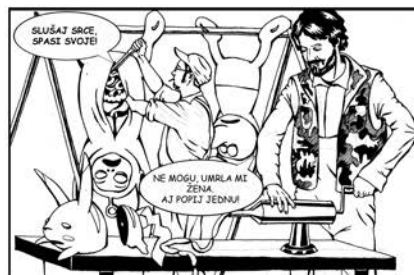

MARIJA ŠKROBO

Bez naziva, 50x172, rapidograf na papiru, 2013

TIHOMIR & BUDIMIR

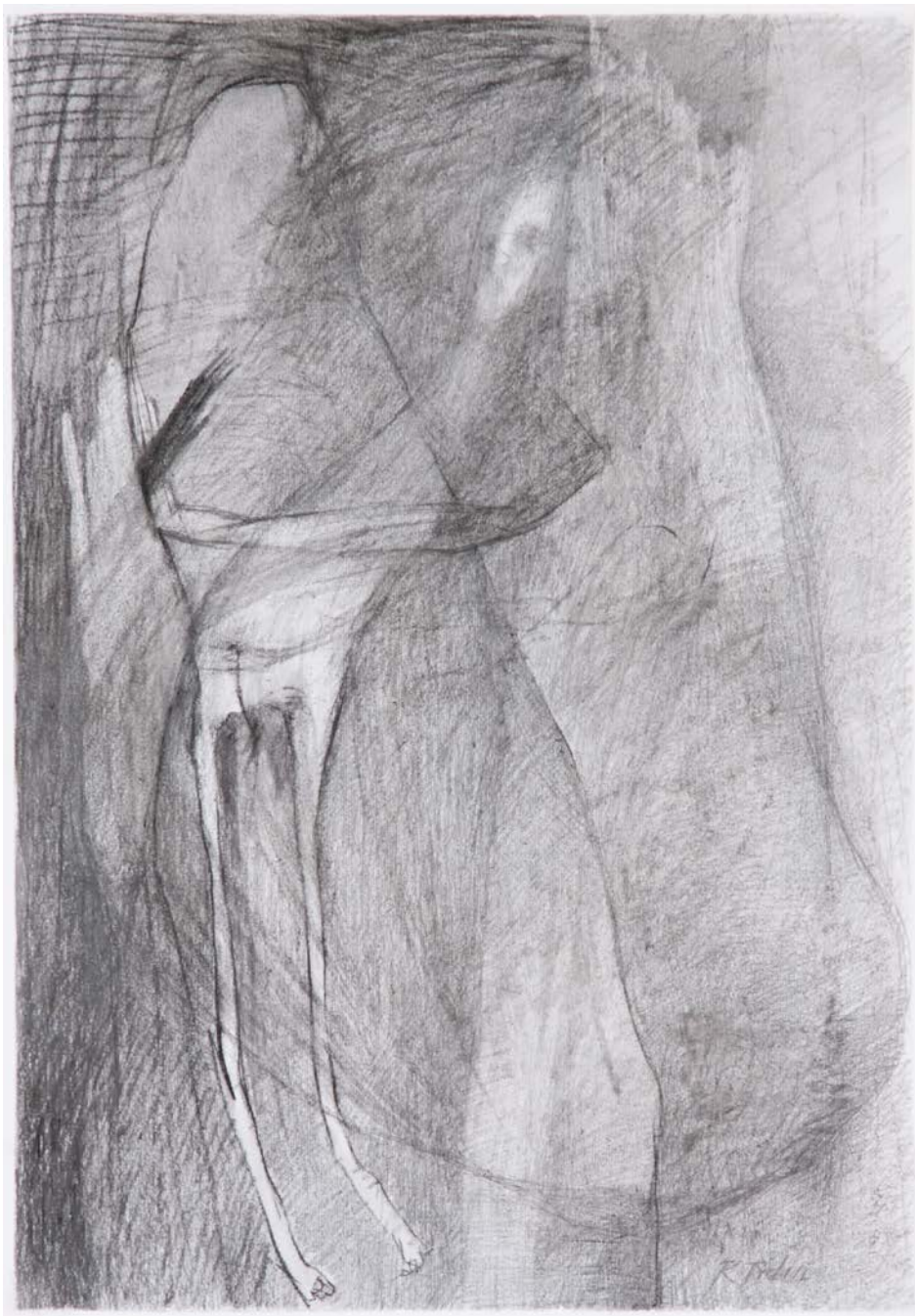
Comrad Kunst Workers

NASTAVLJA SE...

TIHOMIR & BUDIMIR

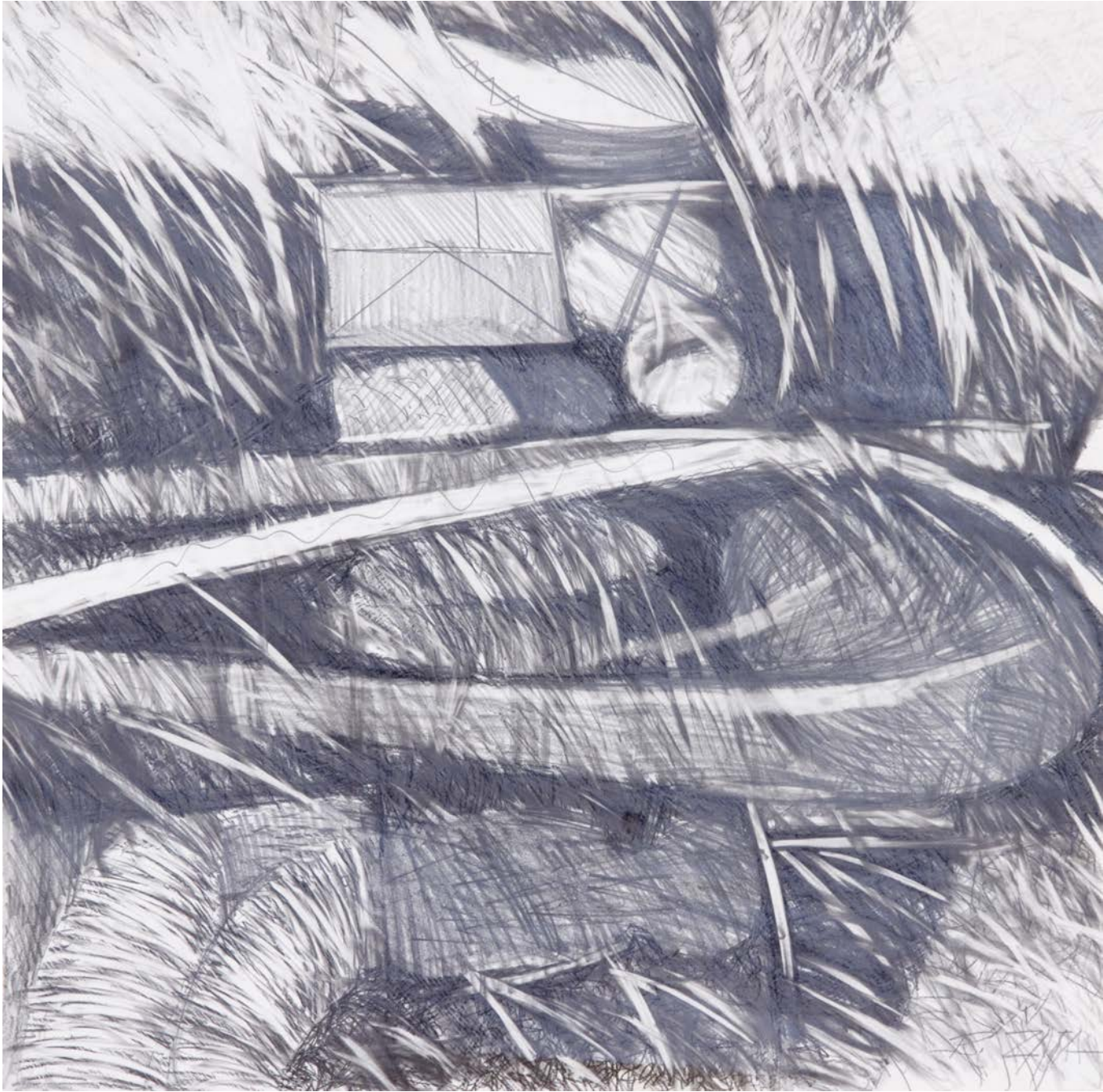
Comrad Kunst Workers, 100x70, digitalni print, 2013

RIA TRDIN

On, 42x29,7cm, olovka na papiru, 2013

RATKO ŽAJA

Bez naziva, 60x60cm, ugljen na papiru, 2013

MARKO ŽIVKOVIĆ

Bez naziva, 70x100cm 3x, olovka na papiru, 2013

volumen linije

Galerija Kazamat
Jagićeva 2, Osijek
prosinac 2013.

Nakladnik: Hrvatsko društvo likovnih umjetnika Osijek

Urednik: Dražen Budimir

Kustos izložbe: Zlatko Kozina

Postav izložbe: Dražen Budimir

Fotografije: Ana Petrović; autori

Tehnički postav: HDLU Osijek

Grafičko oblikovanje: Davorin Palijan

Tisak: Grafika d.o.o. Osijek

Naklada: 300

Izložba je realizirana sredstvima Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Grada Osijeka i Županije Osječko-baranjske

volumen linije